

Begyndelsen til enden af det klassiske tv-marked

I disse dage foregår der et afgørende skakspil om fremtiden for antenne- tv distribution. Det er et komplekst spil som har varet mange år. For lægmand – herunder skiftende mediepolitiske ordførere – er det en vanskelig sag at kunne gennemskue. Kan nogen fx huske beslutningen om at én af de digitale tv-sendemuligheder (de såkaldte multipleks) kunne anvendes til mobiltelefoni? Nej vel. Det var i 2006 – og det var det som kickstartede 4G i Danmark i 2013.

I dag (den 5. september 2014, red.) bliver den samme slags ”mærkedag” som ingen vil huske om nogle år. Det er dagen for aflevering af høringsvar på den såkaldte ”700 MHz-undersøgelse”. En lidt kedelig teknisk redegørelse der handler om, hvorvidt en del af frekvensspektrummet i UHF-båndet kan anvendes til trådløst bredbånd uden at forringe eller forstyrre tv-udsendelserne, som i dag anvender dette spektrum til digitalt antenne-tv.

Den usynlige tv-distribution

For de uindviede handler det om, at DR’s kanaler, Folketinget, TV 2-regionerne og lokalt tv samt Boxer TV’s kommercielle tv-kanaler udsendes ”i luften” i det frekvensområde der kaldes for UHF. Det betyder i praksis, at alle danske husstande overalt i landet – med en antenne til nogle få hundrede kroner – per definition ”gratis” kan modtage *public service tv* – og på samme antenne tvinges til at indgå en abonnementsaftale med Boxer TV, hvis de ønsker modtagelse af TV 2 | Danmark – og om ønsket mod yderligere betaling også kan modtage de mest populære kommercielle tv-kanaler.

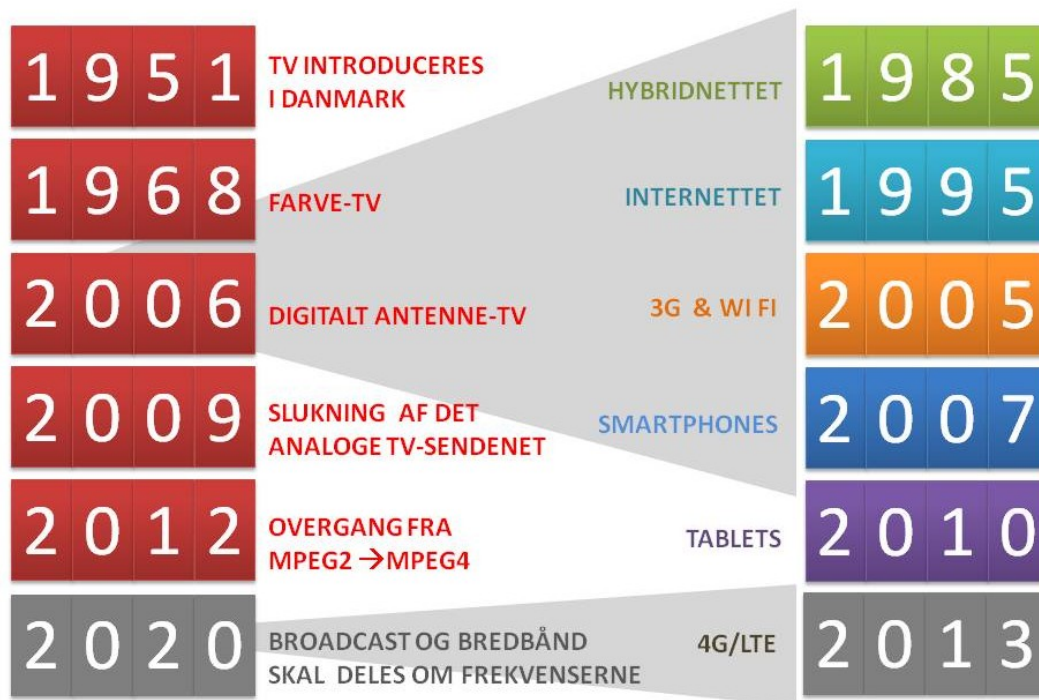
Alternativet til antenne-tv er et abonnement hos et kabel-tv selskab, en satellitoperatør eller fx via bredbåndsabonnementet hos et af teleselskaberne. Som supplement til den klassiske tv-modtagelse af de såkaldte multikanal-pakker, er der inden for de sidste par år også mulighed for streamingtjenester via internettet, hvis man vil investere i en net-boks og et abonnement hos fx Apple TV, Netflix, Amazon m.fl.

Parallelt med udviklingen af ”fjernsyn” – fra DR’s tidligere monopol over TV 2 og Hybridnettets mange kanaler i midt-1980’erne – har ”fjernsynsapparatet” også forandret sig. Fra at være en stationær, klodset kasse, er det blevet til ikke bare en fladskærm på væggen men også til mange mindre skærme i form af pc’er, tablets og smartphones. Med andre ord er der tv/video overalt, hvor man ønsker det – og med streaming også – hvornår man ønsker det.

Teknologiudviklingen

Det gamle klassiske tv-marked er definitivt på vej til begyndelsen til enden af en teknologisk distributionsform.

I nedenstående figur har jeg forsøgt at vise de teknologiske landvindinger i årene fra introduktion af tv i Danmark i 1951 og den parallelle udvikling af andre distributionsformer. Det fremgår således, at det i 2020 kan forventes at broadcast og bredbånd skal deles om frekvenser som i dag anvendes til antenne-tv, altså det såkaldte frekvensspektrum i UHF-båndet, hvori "700 MHz"-frekvenserne er placeret. På samme måde som det i 2006 blev besluttet, at de såkaldte "800 MHz"-frekvenser blev frigjort til mobiltelefoni til brug for 4G.

Det fremgår også af illustrationen, at broadcast (klassisk tv-distribution) har eksisteret isoleret i sin egen teknologiske udvikling – og at den digitale teknologi på tele- og dataområdet med tilhørende forbrugerudstyr har udviklet sig ekstremt hurtigere og inkluderet tv i udviklingen.

Frekvenskrigen

[Høringen om 700 MHz](#) er interessant på flere måder. Dels fordi den danske regering i det internationale arbejde faktisk allerede har besluttet, at dette frekvensspektrum kan anvendes til trådløst bredbånd og at de yderligere overvejer om resten af tv-frekvenserne også skal frigives, hvis det er nødvendigt for at fremme "bredbåndssamfundet". Ganske vist ikke før efter 2020, fordi der er gældende sendetilladelser til tv indtil da.

Ligesom det er "to verdener" i ovenstående illustration, er det også to forskellige ministerier som regulerer den digitale udvikling i Danmark. Det er Kulturministeriet som regulerer radio & tv ud fra kulturpolitiske interesser – og det er Erhvervs- og Vækstministeriet som regulerer IT- og telesektoren ud fra et konkurrencemæssigt og økonomisk grundlag. I en digital virkelighed med en de facto gennemført netværkskonvergens og en næsten afgjort mediekonvergens, er

det en vanskelig balance – og det er da også det som får 700 MHz-undersøgelsen til at fremstå som en ”krig” mellem broadcastere og telesektoren – nationalt og internationalt.

Telesektoren presser på for at få frekvenserne til at imødekomme behovet for trådløst bredbånd for at kunne håndtere den forventede enorme datatrafik, der kommer over de næste 5-10 år som følge af stigende streaming af video & tv via internettet. Hertil kommer en forventning om at [bogstavelig talt] *alt* udstyr tilsluttes til internettet, som det der kaldes for *Internet of Things*, hvilket yderligere kræver kapacitet og øger dataforbruget.

Broadcasterne skal i samme tidshorisont – blot for at opretholde status quo for HD-billedkvalitet – foretage nye store investeringer i endnu en opgradering af det digitale antenne-tv sendenet og skal bruge det frekvensspektrum de har. Spørgsmålet er om det overhovedet er nok i den fortsatte UHD-udvikling – og det betyder, at forbrugerne endnu en gang skal investere i nyt tv-udstyr.

Hvorfor gennemføres undersøgelsen så?

Det er Erhvervsstyrelsen og Kulturministeriet som har bedt Rambøll om at undersøge og analysere konsekvenserne for et kommercielt antenne-tv efter 2020. Rambøll har [publiceret sin rapport](#) lige før sommerferien, hvor den blev sendt i høring i branchen med en frist for svar i dag. Undersøgelsen er iværksat på baggrund af den internationale udvikling.

Det er dermed ikke et særligt dansk fænomen, men i Danmark er konsekvensen af at frigøre 700 MHz-frekvenserne, at de nuværende seks digitale multipleks reduceres til fire, hvorved der ikke er plads til det antal tv-kanaler der sendes i dag – og slet ikke i den nyere UHD-kvalitet.

Så, måske er det slet ikke ”en krig”, men blot en uundgåelig teknisk udvikling, som Danmark ikke har nogen som helst indflydelse på. Men lad os lige tage det større billede før rapportens indhold og konklusioner.

EU’s [digitale agenda](#) er en del af EU’s ”[2020 Strategy](#)” som stipulerer, at ICT-området (IT og tele) er vigtig for Europas vækst og konkurrenceformåen i den globale økonomi. Det er bl.a. tydeligt i det endnu uforløste direktiv for telesektoren, der lige nu også afventer en ny EU-kommissær til at overtage Neelie Kroes’ arbejde. Direktivet involverer også en diskussion om begrebet *netneutralitet* – eller på almindelig dansk: er internettet lige for alle – eller er det ret beset teleselskabernes ejendom og dermed deres ret til at kunne disponere over, herunder prissætning og trafikregulering for de nye streamingtjenester og for broadcasttjenester – bl.a. public service tv-kanaler.

Man bør erindre, at de fleste regeringer har liberaliseret telesektoren før internettet var en realitet. Også Danmark privatiserede og solgte ret besat telesektoren til udenlandske interesser i slut-1990’erne. Siden har TDC formået at kunne fastholde et mere eller mindre de

facto monopol selv om staten har flere hundrede embedsmænd til at regulere denne sektor for opretholdelse af fri konkurrence.

”Fjernsyn” [tv] betragtes som et kulturelt anliggende i Europa og en nylig [Grøn bog om mediekonvergensen på engelsk - 2013](#) (den audiovisuelle sektor) hører med i diskussionen om Den digitale agenda. I denne lejr er broadcasterne samlet i EBU (den europæiske broadcast union) og argumenterer for mediernes betydning for demokratiet, for pluralismen og for at fastholde free-to-air (tv-frekvenserne) som præmis for ”gratis” public service (vs. telesektorens business).

For de fleste forbrugere og borgere er ”frekvenser” en abstrakt teknokratisk diskussion, som mest ligner en diskussion om ”æbler og pærer” og som de ikke følger med i. For dem er leverancen [af indholdet] ... *at det kommer på skærmen når det ønskes*. I en digital verden med både trådløst og fast internet er de fleste brugssituationer alligevel på vej mod hybride løsninger a la *SmartTV* – dvs. om signalerne kommer fra en broadcaster eller en teleoperatør er ligegyldigt (- jf. det forrige blogindlæg om teknologitrends for 2014).

Erhvervsstyrelsens og Kulturministeriets høring synes dermed at være en af den slags taktiske politiske ”mellemgørelser”, der primært tjener at være alibi for en senere evt. forklaring på ”hvad var det lige der skete der?”. [Analysen i Rambølls rapport](#) er gennemført og præsenteret som en teoretisk skrivebordsundersøgelse af markedet i 2020-2030 og skal indgå i en større politisk sammenhæng med regeringens kommende bredbåndsplan, som forventes offentliggjort i løbet af efteråret 2014.

Regeringens oplæg, som bygger videre på 2013-visionen om [bedre bredbånd i Danmark](#), skal formodentlig også anvendes og indgå i de planlagte internationale frekvensdiskussioner i 2015, hvor beslutningen om 700 MHz ratificeres og hvor spørgsmålet om anvendelsen af resten af UHF tv-frekvenserne forventeligt også behandles.

Spørgsmålet er om dette er en bevidst taktisk planlægning af regeringens eksperter – eller om det er resultatet af telesektorens dygtigt orkestrerede lobbyvirksomhed – eller om det blot er EU’s dydige duks, der leverer ”varen” til den internationale og globale lobby i Bruxelles?

Det er klart hvad Erhvervsstyrelsens opgave og mandat er, men hvad er Kulturministeriets engagement og interesse i 700 MHz-undersøgelsen? Er det at sikre opretholdelse af et public service free-to-air og dermed en antenne-tv platform, hvor Boxer TV er en nødvendig partner pga. TV 2 | Danmark? Eller er det for at synliggøre, at der reelt ikke er et bæredygtigt kommercielt antenne-tv marked efter 2020? Eller er det blot et oplæg til at diskutere en alternativ udsendelse af public service tv via internettet i det næste medieforlig?

Hvad er så Danmarks digitale strategi?

Det er snart 20 år siden Danmark traf de første beslutninger om ”fremtidens elektroniske medielandskab”. Efterfølgende er der justeret på definitionen af, hvad ”medier” er – og endnu vigtigere – hvad medier ikke er. Teknologisk er *medier* ikke længere bundet til et bestemt distributionsformat eller en bestemt infrastrukturteknologi – ligesom tidligere opfattelser af *distribution* har forandret sig markant siden Medieudvalget i 1995 skrev sin [Betænkning om de elektroniske medier](#). Det var her og i de følgende år, at de digitale sendenet for radio (DAB) og fjernsyn (DTT) blev defineret.

Allerede i år 2000 var internettets betydning for en *mediekonvergens* tydelig – og det daværende IT- og Forskningsministerium udgav sammen med Kulturministeriet publikationen [Konvergens i netværkssamfundet](#). Det var før streaming og sociale medier var kendte fænomener.

Siden da er der publiceret adskillige rapporter om, hvad der i dag kaldes for *bredbåndssamfundet*. F.eks. var Højhastighedskommissionens rapport i 2009 yderligere en opdatering af ovennævnte tidlige analyser med en ”fodnote” om at video drev trafikken på internettet. Det blev til regeringens vision fra 2013: [Bedre bredbånd og mobildækning i hele Danmark](#). Sammen med regeringens seneste digitaliseringsstrategi for perioden 2011-2015: [Den digitale vej til fremtidens velfærd](#) (2011) udgør de Danmarks plan for digitalisering.

Regeringens *digitaliseringsstrategi* dikterer, at al kommunikation mellem borgerne og det offentlige skal foregå digitalt med udgangen af i år – ligesom det er regeringens mål, at alle skal have en bredbåndsforbindelse på mindst 100 Mbit/s senest i 2020.

Den danske digitale dekonstruktion

Hvordan det sker i praksis er mindre detaljeret, men det overlades tilsyneladende til markeds kræfterne (læs: de udenlandsk ejede IT- og telekonsulentvirksomheder) at gennemføre den. I praksis har den danske regering således outsourcet al infrastruktur udvikling af bredbåndssamfundet i Danmark til udenlandske kapitalinteresser. Kunderne for disse virksomheder er kommunerne og statens egen IT-disponering, hvor Erhvervs- og Vækstministeriet også er ressort for Digitaliseringsstyrelsen.

På knap 20 år er *elektroniske* medier blevet til *digitale* medier, og tele- og datainfrastrukturen er blevet til *bredbånd* – som kommende også er trådløst bredbånd – så vi i dag ikke har kontrol over den teknologiske udvikling i Danmark. Vi betragter *medier* som ”indhold” og distribution er blevet den til enhver tid bedst egnede teknologiske platform – *aka* internettet (inkl. trådløst bredbånd), som nu udgør den basale infrastruktur og som er ejet af udenlandske teleinteresser.

Man kan så spørge, hvad vi skal med et [næsten] dansk ejet radio- og tv-sendenettet – eller med kabel- og fællesantenneanlæg – hvis al kommende distribution af indhold sker via

internettet? Spørger man Erhvervsstyrelsen og Digitaliseringsstyrelsen er svaret tilsyneladende: det skal vi heller ikke (!?). Dermed bliver det et regulært samfundsmæssigt spørgsmål om ikke frekvenserne til tv er bedre anvendt til trådløst bredbåndsdata- og videokommunikation?

I Danmark er disse frekvenser anvendt af mindre end 15 % af husholdningerne – dvs. mere end 85 % af de danske husholdninger har i forvejen valgt at betale for levering af en eller flere særlige tv-pakker på anden vis end antenne-tv. Og [næsten] *alle* danske husholdninger har et bredbåndsabonnement på fastnet eller via en router til mobiltelefoni kombineret med wi fi.

Så undersøgelsen er også interessant derved, at ekspertgruppen i Rambøll konstaterer, at der *vil* være et marked for antenne-tv efter 2020. Ganske vist vil det koste public service foretagenderne omkring 200 mio. kroner og den kommercielle operatør omkring 400 mio. kroner at ombygge antenne-tv sendenet til en reduceret kapacitet, som for den kommercielle operatør tillige medfører et indtægtstab på op mod 600 mio. kroner i perioden fra 2020-2030. Forbrugerne får en regning på ca. 300 mio. kroner til nyt udstyr og fællesantenne- og produktionsbranchen skal betale omkring 50 mio. kroner for nye trådløse mikrofoner.

For denne "investering" forventes en samfundsmæssig gevinst på mellem 2,5-4 mia. kroner – eller om man vil en "indtægt" til staten og heri en mindre investering på ca. 1 mia. kroner for [de private] teleoperatører.

Måske skulle man spørge, hvorfor regnestykket er stillet op som en samfundsmæssig gevinst? Der er vel ingen som betvivler, at en robust digital infrastruktur er nødvendig for Danmarks fremtid? Og der er vel ingen der mener, at teleselskaberne skal "subsidiere" i et frit marked? Man kunne også spørge forbrugerne om de synes, at 300 mio. kroner til nyt tv-udstyr (igen, igen) er interessant for at opretholde en tv-plattform, som med stor sandsynlighed frem mod 2030 alligevel er for nedadgående til fordel for bl.a. streaming. Og man kan fx spørge Boxer TV om de er enige i, at en evt. forlængelse af sendetilladelsen efter 2020 er en ny mia. investering værd? Hvorfor ikke bare sige "nej tak" og beholde den indtjening de trods alt er garanteret af statens beslutning om TV 2's distribution til 2020. Og endelig kan man spørge om DR's licensmidler skal anvendes på teknologi i stedet for indhold?

Fremtiden for antenne-tv i Danmark?

Hvilket ærinde er Erhvervsstyrelsen og Kulturministeriet egentligt ude i med denne undersøgelse?

I årene 2005-2006 blev det pålagt, at public service broadcasterne (DR og TV 2 | Danmark) skulle digitalisere antenne-tv med henblik på at slukke det analoge sendenet, hvilket som bekendt skete i 2009.

Det var også Rambøll som hjalp Kulturministeriet med en [analyse om det kommercielle antenne-tv marked](#) tilbage i 2007. Kulturministeriet valgte på den baggrund i 2008 at give Boxer TV en 12-årig sendetilladelse ud fra en politisk beslutning om at kabel-tv sektoren var for dominerende. Boxer TV startede i 2009 med en portefølje af knap 30 kommercielle tv-kanaler, som i dag er øget til over 40 kanaler (fordi Boxer TV også fik den kapacitet der oprindeligt var afsat til mobilt tv), og som Rambøll *nu* i 700 MHz-undersøgelsen mener kun skal være 20-25 kanaler efter 2020.

Hvorfor det – og hvis ikke også Boxer TV kan levere en tidssvarende streamingtjeneste, hvad er så formålet overhovedet med en kommerciel antenne-tv operatør?

Boxer TV's introduktion tiltrak "kun" ca. 50-75.000 abonnenter i 2009-2012. Dette ændredes radikalt da det med effekt fra 2012 politisk blev besluttet, at TV 2|Danmark overgik til abonnementsbetaling som skulle opkræves af Boxer TV for antenne-tv platformen. Det betød at kundeunderlaget med ét slag steg med omkring 300.000 abonnenter som var lig med det antal husstande, der primært og alene så public service tv ved hjælp af en antenne.

Rambøll-rapporten om 700 MHz-undersøgelsen opererer reelt med en *business case* på plus-minus 50.000 kunder i perioden fra 2020-2030 – og som nævnt med et indtægtstab på op mod 600 mio. kroner samt en teknologisk opgradering af sendenet på omkring 400 mio. kroner – hvad slags "business" er det? Det efterlader spørgsmålet: hvad hvis Boxer TV ikke er der efter 2020? Er DR og TV 2|Danmark (og regionerne m.fl.) så alene om at drive et antenne-tv?

Rambøll stipulerer i sin analyse, at antenne-tv platformen er faldet fra 34 % i 2006 til 14 % i 2013 (med reference til Gallup-tal), og at der kun er ca. 15.000 husstande som alene anvender public service free-to-air antenne-tv uden TV 2. Der er tale om såkaldte primære husstande. Rambøll oplyser, at det ikke er muligt at opgøre hvor mange såkaldt sekundære husstande (camping, både mv.) som anvender antenne-tv og henviser til elektronikbranchens tal på mellem 3-500.000 "gamle" tv-apparater (som er et dramatisk fald fra 2009, hvor det var op mod halvdelen af alle danske tv-apparater).

Rambøll vurderer også, at det parallelt med at bredbåndshastighederne stiger, vil flere vælge at se almindeligt tv via deres bredbåndsforbindelse. Det udgjorde i 2012 knap 10 %. Streaming vurderes at vokse til op mod 20-30 % i 2020 – måske mere, hvis den seneste "5G"-udvikling, som er en kombination af 4G/LTE og wi fi, tager fart. De næste fem års udvikling på internettet er *lang tid*. I hvert fald er det ikke muligt at planlægge efter, så den regulatoriske og politiske vurdering af markedet vil per definition altid være "bagefter" den teknologiske udvikling.

Det bliver virkelig interessant at læse høringsvarene fra de involverede parter – og det bliver interessant om der overhovedet leveres et høringsnotat.